

Hemliga resan 2013

Hemliga resan till Utö - onsdagen den 28 augusti 2013

Vädargudarna hade lovat vår reseledare Karin Nyström sol hela dagen, vilket det också blev. Vår buss startade i Södertälje och plockade på sin väg upp 56 förväntansfulla ALP-klubbare. Den sista som klev på i Liljeholmen var ordföranden själv. Bussen vände om och åkte söderut mot Nynäshamnshållet. Vart skulle vi? Karin talade i högtalaren om att vi skulle dela upp oss i två grupper. Grupp 1 var de som klev på i Tumba och Uttran, grupp 2 blev de övriga påstigande i

Tullinge, Huddinge och Men varför två grupper och vart skulle vi, gissningarna blev Nynäshamns slott, Tyresta nationalpark, Berga osv. Bussen vid skylten *Årsta havsbad*. Skulle vi tävla med bollar på stranden Men vid nästa skylt förstod vi - *båt mot Utö*. Vid kajkanten klev bussen. Vi möttes av en bedårande utsikt!

Liljeholmen. många. svängde in kanske? vi av

och tog för

Karin räknade in oss när vi gick ombord. Vi var kaffesugna oss av de framdukade smörgåsarna

vid skylten *Björcks pensionärer*. En del av oss hade redan upptäckt den ännu mera vidsträckt utsikt, som bjöds högst upp på båten. Vinden svalkade skönt i nacken och runt om såg vi blått hav, småöar, kobbar och över allt detta en klarblå himmel med en stor gul strålände sol. "Det är så här det ska vara när livet är som sämst", var det någon som sa av de som satt där med halsen sträckt mot solen.

Vid framkomsten väntade vår guide *Charlotte Schröder*. Efter en kort inledning fick grupp 1 följa med henne

runt ön fram till lunch och efter lunch kom turen till grupp 2. Vår guide var värtalig och trevlig. Vi fick höra *Utös historia* och *Utö idag*. Mitt under guidningen kom ett telefonsamtal om en hund på väg till veterinären för att ta bort stygn efter en munoperation. Ön har en veterinärstation där vår guide arbetar som sköterska när hon inte guidar, är kyrkvård, sköter sina hästar och allt annat hon är involverad i på ön.

Sedan 1600-talet har Utö fungerat som stödjepunkt

för [lotsar](#), [fyrvaktare](#), [tulltjänstemän](#) och [militärer](#). Öns södra del är militärt skjutfält som började användas på 1940-talet, medan öns norra områden nu ingår i [Utö naturreservat](#). I gravfälten vid Skogsby på södra ön finns dokumenterat att det där funnits bofast befolkning 550–1050 [e. Kr.](#) Mot slutet av denna period hade större delen av ön fast befolkning. Idag är de bofasta ca 200 och öns främsta näring är [turism](#). På Utö finns ett flertal restauranger, vandrarhem, bageri, affär, kiosker och en gästhamn. Ön har årligen ungefär 400 000 besökare, de flesta kommer

under sommarhalvåret och till den traditionella julmarknaden på *Utö värdshus*, dit det beräknas komma 9 000 matgäster. På Utö finns en skola klass 1-9 med totalt 18 elever och två lärare. Numera ungefär lika många pojkar och flickor **tack vare en avsaltningsanläggning, vi tror naturligtvis att den är levererad av Alfa-Laval**. Det spekuleras om att litium i gruvvattnet gjorde att nästan bara pojkar föddes på ön. Numera dricker man bara avsaltat havsvatten och det föds flickor igen.

Vi gick förbi hotellet med bröllopssviten med havsutsikt från sängen och grosshandlare Lewins hus. År 1888 köpte denne Lewin hela Utö och förvandlade det till en fashionabel badort, Utö havsbad. Han lät också bygga fem hotell på ett och samma år.

Vi fortsatte fram till *Gruvbyn*, öns gamla [gruvområde](#) från 1100-talet, Sveriges äldsta järnmalmgruvor. I början av 1700-hundra talet användes malmen till att göra kanoner och kanonkulor. Gruvorna lades ner 1878 och schakten är vattenfyllda, det djupaste 215 meter.

Nästa stopp var vid *gruvarbetarstugorna*. Små gulliga röda hus med höga skorstenar. Det framgick inte om förbrytarna hade bott i dessa stugor. Förbrytarna var dom som gick *först* in i orten (gruvgången) efter sprängningen. På den här tiden var det mycket ont om arbetskraft i gruvor och därför förhandlade staten med dömda brottslingar om att omvandla sitt straff till livstids arbete i en gruva.

Sista stoppet med vår guide blev *Utö Värdshus* där vi återförenades med grupp 2 och fick inta en god lunch med lax och stuvad potatis. Efter lunchen tog några av oss i grupp 1 en liten skogspromenad fram till *Utö väderkvarn*. Vid den tidpunkt när kvarnen skulle byggas år 1791 var Utö på grund av gruvhanteringen ganska kalhugget och saknade virke. Trävirket tog man då från Dalarna och betalade med malm. I kvarnen maldes den sista säden 1927.

Tillbaka på bryggan efter att handlat i brödboden, inväntade vi båten i strålande solsken. Det blev en fantastisk dag. När vi började resan visste vi mycket lite om Utö, nu vet vi massor om ön, och om guiden, Charlotte Schröder.

Ett STORT TACK till vår reseledare Karin Nyström!

Vid tangenterna / Maj-Lis och Hans-Göran Melander